

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข ปัญหาของการจัดการศึกษาในอดีตมีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง การเรียนรู้จึงเน้นการถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนเรียนในสิ่งที่ไม่มี ความหมายต่อชีวิต สอดคล้องกับวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542: 5) ได้ระบุถึงลักษณะของการจัด กระบวนการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นเนื้อหา พัฒนาสติปัญญา ผู้เรียนมีบทบาทฟังและจดจำ การสอนของครูเน้นการบรรยาย ขาดการบูรณาการเนื้อหาสาระหรือกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การจัดการเรียนรู้จึงเน้นบทบาทของครูเป็นสำคัญ ผลผลิตของการศึกษา ทำให้เราได้ผู้เรียนที่มี แต่ความรู้แต่ขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ปัญหาของการศึกษาส่งผลให้เกิด การปฏิรูปการศึกษา โดยรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2544: 11) ที่กล่าวถึง การศึกษาของประเทศไทยว่ามีคุณภาพจะต่ำและด้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้าน จึงต้องมีการปฏิรูป การศึกษา โดยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นกฎหมายแม่บทของการปฏิรูปการศึกษา สิ่งที่สำคัญที่สุด คือการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่เปลี่ยนจากครูเป็นศูนย์กลางไปสู่ผู้เรียนเป็น สำคัญ ขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 15-16) ได้เสนอแนวคิด ของ ประเวศ วะสี ที่กล่าวว่าประเทศไทยมีวิกฤตการณ์หลายเรื่องและหลายด้าน แต่สาเหตุหลัก คือ วิกฤตการณ์ทางปัญญา การปฏิรูปการศึกษาเป็นการยกระดับสติปัญญาของคนทั้งประเทศได้ ในเวลาอันรวดเร็ว ประกอบกับกระแสโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยความเจริญ ก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารคมนาคม ทำให้ประเทศไทยต้องมีการปฏิรูป การศึกษาซึ่งประกอบด้วย การปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการ และการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนที่เป็นหัวใจของการปฏิรูป การศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่ง จำเริญ จิตรหลัง (2544: 23-24) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาว่าอยู่ที่การปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด

วิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ นั่นก็คือการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียนรู้ สอดคล้องกับสำนักงานการปฏิรูปการศึกษา (องค์การมหาชนเฉพาะกิจ) (2544: 9) ที่ได้ให้ความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ว่าเป็นการเปลี่ยนความคิดของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่ต้องให้ความสำคัญแก่หลักสูตร ผู้เรียน เนื้อหาสาระ วิธีการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ และการเรียนรู้ในชุมชน การดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ให้ได้ผลดีนั้น ต้องอาศัยการปฏิรูปครูและบุคลากร การปฏิรูปการบริหารจัดการ และการประกันคุณภาพการศึกษา ในส่วนของการปฏิรูปการบริหารจัดการได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจัดการ ทั้งในระดับกระทรวงและระดับเขตพื้นที่ การบริหารในระดับกระทรวงศึกษาธิการ มีการยุบรวมกรมต่าง ๆ เข้าด้วยกันและจัดตั้งเป็นหน่วยงานใหม่ จำนวนสี่องค์กรหลัก ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สาระบัญญัติ มาตรา 32 การจัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภาหรือในรูปคณะกรรมการจำนวนสี่องค์กร ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เมื่อรวมกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อีกหนึ่ง องค์กร รวมเป็นโครงสร้างการบริหารระดับกระทรวงห้าองค์กร

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้จัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา โดยกำหนดไว้ในสาระบัญญัติ มาตรา 33 ว่าการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำของสภาการศึกษามีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา 175 เขต โดยการยุบรวมสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สามัญศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ และ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เข้าด้วยกันเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา และได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนางานด้านวิชาการ และจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

โครงสร้างการบริหารที่ปรับเปลี่ยนไป ส่งผลให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาใหม่ แต่ในขณะเดียวกันส่วนราชการระดับกระทรวง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ก็มีการปรับโครงสร้างการบริหาร ซึ่งมีปัญหาในการปรับโครงสร้างมาโดยตลอด ปัญหาของกระทรวงศึกษาธิการ หลังจากมีการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา นั้น วิเทศ ภาณุฤทธิ์ (2548: 3) ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาของการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการว่า การแก้ปัญหามัวแต่ลงลึกในรายละเอียดอันเป็นปัญหาที่วนเวียนอยู่แต่เรื่องโครงสร้าง เรื่องฐานะตำแหน่งของผู้บริหารตั้งแต่ระดับกระทรวง ไปจนถึงระดับเขตพื้นที่การศึกษา การแต่งตั้งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การถ่ายโอนการศึกษาให้ท้องถิ่น เรื่องอำนาจและผลประโยชน์เป็นหลัก การปฏิรูปการศึกษาแทนที่จะหุ้มเททุกสิ่งทุกอย่างไปที่การพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชน ที่อยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต สอดคล้องกับ จาตุรนต์ ฉายแสง (2548 ก: 27) ได้กล่าวถึงหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือการหาวิธีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ เพราะฉะนั้นต้องปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเฉพาะเรื่องหลักสูตรต้องทำความเข้าใจเรื่องหลักสูตรให้ตรงกัน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาครู นอกจากนี้ วิทยากร เชิงกูร (2549: 15) ได้สรุปสถานะการศึกษาไทย พ.ศ.2547-2548 โดยกล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำ การปฏิรูปการศึกษาช่วยให้ผู้เรียน มีความสุขและได้ทำกิจกรรมภาคปฏิบัติเพิ่มขึ้นบ้าง แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้น้อย ความรู้ด้านวิชาการก็ไม่สูงขึ้น การปฏิรูปการศึกษายังเกิดขึ้นเป็นบางพื้นที่ และเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับภาพรวมทั้งประเทศ ความแตกต่างระหว่างผู้ที่เรียนได้แก่กับผู้เรียนที่ไม่เก่งเพิ่มขึ้น สาเหตุของปัญหาเกิดจากการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ สัดส่วนต่องบประมาณประจำปีและต่อผลผลิตมวลรวมของประเทศลดลง (จาก 4.52% ของผลผลิตมวลรวมของประเทศ(GDP) ปี พ.ศ. 2540 เหลือ 3.70% ของผลผลิตมวลรวมของประเทศ ปี พ.ศ. 2548) งบประมาณส่วนใหญ่เป็นเงินเดือนครู มีงบเพื่อการพัฒนาครูน้อย ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนครู และสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารจัดการ มาเป็นเขตพื้นที่การศึกษา 175 เขต การกระจายอำนาจให้เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษายังมีความล่าช้าและยุ่งยาก จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น เขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดระยอง ซึ่งมี 2 เขต คือ เขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 และ เขต 2 ก็มีปัญหาในการปรับโครงสร้างเช่นเดียวกัน กล่าวคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 มีบุคลากรในสำนักงาน ทั้งหมด 128 คน ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 มีบุคลากรในสำนักงาน ทั้งหมด 50 คน(ข้อมูล ณ วันที่ 10 มกราคม 2549) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างใน

การปฏิรูปการบริหารจัดการที่ไม่เสมอภาคกัน แม้ว่าการกำหนดส่วนราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยะของ ทั้งสองเขตจะมีการกำหนดส่วนราชการเหมือนกัน แต่มีการกำหนดส่วนราชการภารกิจโครงสร้างของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการกำหนดรายละเอียดของส่วนราชการแตกต่างกันไปด้วย

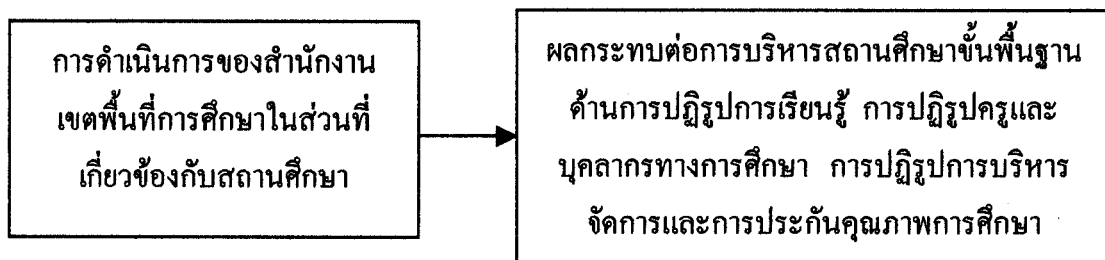
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาผลกระทบของการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นกรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง เพื่อจะเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการ และการประกันคุณภาพการศึกษา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาผลกระทบของการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง เป็นการศึกษาการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง เป็นการศึกษาผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการ หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ทำให้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหาร คือ มีการจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นการยุบรวมสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สามัญศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ทำให้ต้องมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา ในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการ และการประกันคุณภาพการศึกษา

จากขอบเขตด้านเนื้อหาข้างต้น การศึกษาผลกระทบของการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง ในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 ขอบเขตด้านกลุ่มที่ศึกษา กลุ่มที่ศึกษาได้แก่ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informants) ดังนี้

4.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักระดับเขตพื้นที่การศึกษา คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผน หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา หรือบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง ที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา หลังการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการ

4.2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักแบบหลายมิติ (dimensional) คือ มิติแรกเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขนาดต่างกัน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มิติที่สองเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 และในแต่ละมิติจะประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ ผู้แทนครูในกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนผู้ปกครองในกรรมการสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา หรือบุคคลอื่นที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพการศึกษา ก่อนและหลังการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการ

4.3 ระยะเวลาที่ศึกษา ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาดังแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2549

5. ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง ซึ่งจะมีข้อจำกัดการศึกษา เนื่องจากการวิจัยที่ศึกษาผลกระทบจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ระยะเวลายาวนาน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากได้ผ่านระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เป็นหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา ในปีพ.ศ.2546 มาแล้ว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การวิจัยย้อนอดีต โดยวิธีการศึกษาภาคตัดขวาง (cross-sectional studies) ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลก่อนและหลังการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบการวิจัย

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการ หมายถึง การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีการยุบรวมสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนัภูษาษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ และ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จัดตั้งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

6.2 ผลกระทบการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการ หมายถึง ผลของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้าน

การปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพการศึกษา

6.3 เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง การจัดระเบียบบริหารราชการของเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยองและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดระยอง

6.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2

6.5 สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระยอง

6.6 ขนาดสถานศึกษา หมายถึง การแบ่งขนาดของสถานศึกษา โดยยึดเกณฑ์การแบ่งสถานศึกษาออกเป็น 3 ขนาดคือ สถานศึกษาขนาดเล็ก มีผู้เรียน ไม่เกิน 120 คน ขนาดกลาง มีจำนวนผู้เรียน 120-300 คน และขนาดใหญ่ มีจำนวนผู้เรียน ตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป

6.7 การปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการและประยุกต์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือเป็นคนดี คนเก่งและคนมีความสุข

6.8 การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติงานตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และความก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้งได้รับการบริการด้านสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล

6.9 การปฏิรูปการบริหารจัดการ หมายถึง การจัดการกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด หรือสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดภารกิจโครงสร้างภายในสถานศึกษาเอง โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

6.10 การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาจากภายในสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษาเองหรือหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่ดูแลสถานศึกษา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการ ใช้ในการปฏิรูปกระทรวงศึกษาธิการ ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

7.2 ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น